

תנ"ך לבתי ספר דתיים

הוראות

- א. משך הבחינה : שעותיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון - הגמול	{	יש לענות על 4 שאלות
פרק שני - דמויות מופת		חובה לענות על שאלה אחת מפרק ראשון יחידת הגמול
פרק שלישי - ארבעה נביאים		כל שאלה 25 נקודות
פרק רביעי - פרשנות רש"י ורמב"ן		
- סך הכול - 100 נקודות (25X4)
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : תנ"ך שלם בלי פירושים.
- ד. הוראות מיוחדות : אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד, יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

פרק ראשון – הגמול

1. איוב, פרק ג'

- א. (1) "לְגֹבֶר, אֲשֶׁר-דָּרְכוּ נִסְתָּרָה וְיִסְדָּ אֱלֹהִים בְּעֵדוֹ" (פסוק כ"ג).
הסבירו את טענתו של איוב על פי פסוק זה.
- (2) השטן טוען: "הֲלֹא אֶתְּ שָׁכַתְּ בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ, וּבְעֵד כָּל אֲשֶׁר לוֹ—מִסְבִּיב" (פרק א', פסוק י')
צינו נקודת דמיון אחת בין טענתו של השטן ובין טענתו של איוב שבתת-סעיף (1), והסבירו מהו ההבדל בין הטענות האלה.
- (10 נקודות)
- ב. עיינו באיוב, פרק א', פסוקים י"י-ט.
בפסוקים אלה מתוארים האסונות שנופלים על איוב.
הביאו שתי דוגמאות מסגנון הכתוב (לא מתוכן הפסוקים) המעידות שהאסונות היו קשים מאוד.
- (10 נקודות)
- ג. עיינו ביונה, פרק ד', פסוק ג'.
הסבירו מהו הדמיון בין דברי יונה ובין דברי איוב שבפרק ג'. בססו את תשובתכם על שני פסוקים מאיוב, פרק ג'.
- (5 נקודות)

2. איוב פרק ד' – מענה אליפז

- א. עיינו בפסוקים א'–י"א.
(1) בפסוקים ג'–ה' אליפז אומר דברי נחמה ועידוד לאיוב אך גם מוכיח אותו. מהם דברי העידוד של אליפז לאיוב, ומה הם דברי התוכחה שלו אליו?
- (2) עיינו בפסוקים ז'–י"א.
כתבו מהי טענתו העיקרית של אליפז בנוגע לשאלה של "צדיק ורע לו". בססו את תשובתכם על הכתוב.
- (10 נקודות)
- ב. עיינו בפסוק ו'.
מלבי"ם: "הלא יראתך כסלתך" – שמה שעד עתה היית ירא אלוקים לא הייתה יראה אמיתית, כי הייתה רק בסיבת כסלתך, שהיית מקווה על ידי יראת ה' להישמר מכל רעה ונזק, והיית ירא יראת העונש ולא יראת ה'. וכן תקוותך הייתה סיבת תום דרכיך, מה שהיית תמים דרך לא היה לשם ה' רק בעבור תקוות הגמול והשכר, כי לכן אחר שראית שה' הביא עליך ייסורים וסר טובו ממך התחלת להכחיש בהשגחה ובפינות האמונה, ואם כן מבואר כי הביא עליך הייסורין כדין".
- (1) על פי מלבי"ם, מהי טענת אליפז כלפי איוב בפסוק ו'?
- (2) על פי מלבי"ם, על מה מבסס אליפז את טענתו כלפי איוב?
- (10 נקודות)

ג. עיינו בפסוקים י"ב-י"ז.

- (1) על פי פסוקים אלה, מהי דרגתו הרוחנית של אליפז כנביא? נמקו תשובתכם.
- (2) מצודת דוד (לפסוק י"ב): "ועל כי היה מעובדי כוכבים לא באה אליו הנבואה בדרך ישרה ממקום הקדוש כי אם בדרך עקלקלות".
על פי מצודת דוד, מהו ההסבר לדרגתו הרוחנית של אליפז שכתבתם בתת סעיף הקודם?
(5 נקודות)

3. איוב פרק מ"ב

א. בפסוקים א'–ג' איוב משיב על המענה השני של ה'

- (1) מהי הטענה של איוב בפסוק ב' מהי הטענה שלו בפסוק ג'?
- (2) ציינו מקור נוסף בספר איוב שבו נטענת טענה דומה לאחת הטענות שצינתם בתת סעיף (1).
(10 נקודות)

ב. עיינו בפסוק ה'.

- רמב"ן: "לשמע אוזן שמעתיך - הייתה לי קבלה באלהותך, ועתה הגעתי לנבואה וידעתי אמיתת המציאות, וכי אתה נמצא ויודע ומשגיח ושופט צדק, ורב חסד ואמת..
- על פי רמב"ן, מה השינוי שעבר על איוב בהבנת הנהגת ה' בעולם ועל אלו מילים בפסוק הוא מבסס שינוי זה?
(10 נקודות)

ג. עיינו בפסוק ז'.

- מצודת דוד: "ועם שגם איוב לא דיבר נכונה, מכל מקום קראו 'עבדי', ואמרו רבותינו ז"ל: מכאן שאין אדם נתפס על צערו, כי בעבור קושי הייסורין דיבר מה שדיבר".
- (1) על פי מצודת דוד, גם על איוב יש ביקורת. הביאו דוגמה לדברים שאמר איוב, שאפשר לבקר אותו עליהם.
 - (2) הסבירו מדוע לדעת מצודת דוד זכה איוב לכינוי "עבדי".
(5 נקודות)

פרק שני – דמויות מופת

4. גדעון – שופטים פרק ז'

עיינו בשופטים, פרק ז'.

א. (1) עיינו בפסוקים ג'-ז.

בפסוקים אלה מצווה הקב"ה על גדעון לצמצם את צבאו ולעשות זאת בשני שלבים.

הסבירו מהם שני השלבים וציינו מה הייתה מטרת צמצום צבאו של גדעון.

(2) עיינו בפסוקים ט'-ט"ו.

לשם מה שלח ה' את גדעון למחנה מדיין? בססו תשובתכם על הפסוקים.

(10 נקודות)

ב. עיינו בפסוקים ט"ו-כ"ג.

ציינו שני תכסיסים שנקט גדעון בשלב הראשון של המלחמה והסבירו מה הייתה תרומתו של

כל אחד מן התכסיסים האלה למלחמה.

(10 נקודות)

ג. (1) מה משותף לכתוב בשופטים, פרק ז', פסוקים ט'-ט"ו ולכתוב ביהושע, פרק ב', פסוקים ט'-י"א?

(2) עיינו בשמואל א, פרק י"ד, פסוקים ו'-ט"ו.

ציינו שתי נקודות דמיון בין התנהגותו של גדעון בלכתו למחנה מדיין (שופטים, פרק ז', פסוקים

ט'-ט"ז) ובין התנהגותו של יונתן בן שאול בלכתו למחנה פלשתים.

(5 נקודות)

5. אלישע

א. עיינו במלכים ב, פרק ד', פסוקים א'-ז'.

(1) לפי פירוש שלמדתם, כתבו מיהי האישה המתוארת בפסוק א', ותאר את הנסיבות שהובילו

למצוקתה הכלכלית.

(2) לפי פירוש שלמדתם, מדוע שאל הנביא את האישה "מַה-יָשׁ-לָךְ בְּבֵית" (פסוק ב')?

(10 נקודות)

ב. עיינו במלכים ב, פרק ד', פסוקים ח'-ל"ז.

(1) "וְשָׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה" (פסוק ח'). על פי המלבי"ם, האישה מכונה "גדולה" כי מעשיה טובים.

על פי פסוקים ח'-ל"ז, ציינו שני מעשים טובים שעשתה האישה.

(2) על פי מה שלמדתם, מדוע סגר אלישע את הדלת לפני שהתפלל (פסוק ל"ג)?

(10 נקודות)

ג. עיינו במלכים א', פרק י"ז, פסוקים י"ז-כ"ד ובמלכים ב', פרק ד', פסוקים י"ז-ל"ז.

הביאו שתי הוכחות לכך שאלישע היה תלמידו וממשיכו של אליהו הנביא.

(5 נקודות)

פרק שלישי – ארבעה נביאים

6. הושע

א. עיינו בפרק ב', פסוקים א'-ג'.

(1) פרק ב' פותח בנבואת נחמה.

ציינו שתי בשורות של נחמה הכתובות בפסוקים אלה.

(2) על פי פירוש שלמדתם, הסבירו מדוע בחר הושע לפתוח את הנבואה בדברי נחמה.

(10 נקודות)

ב. עיינו בפסוקים ט"ז-כ"ה.

(1) מהו התהליך המתואר בפסוקים אלה ומדוע תהליך זה יתרחש דווקא במדבר? ענו על פי פירוש

שלמדתם.

(2) על פי פסוקים ט"ז-י"ז, ציינו שתי פעולות שיובילו להתרחשות התהליך.

(10 נקודות)

ג. עיינו בפסוק ב'.

מלבי"ם (פסוק ב'): "כי גדול יום יזרעאל" – [...] שייקרא בשם יזרעאל מעניין זריעה, שהגלות יהיה

דומה כזורע גרעיני תבואה בעומק האדמה ונדמה לו שהגרעינים נרקבו ונבלו ואחר כך יציצו ויצמחו

ויוציאו פרי תבואה כפלי כפליים, כן יציצו מן הגולים שנזרעו בארצות שָׁבָיִם עַם רב".

הסבירו באמצעות הדימוי של מלבי"ם את תהליך הגלות והגאולה.

(5 נקודות)

7. מיכה, פרקים ג'-ד'

א. עיינו בפרק ג', פסוקים ט'-י"ב.

(1) ציינו שלוש קבוצות מנהיגים שהנביא מוכיח בפסוקים אלה, וכתבו מהו המאפיין המשותף

לחטאים של קבוצות אלה.

(2) עיינו בפסוק י"א.

על פי פסוק זה, הסבירו מדוע מנהיגי העם סבורים שהם מוגנים מפני הרעה.

(10 נקודות)

ב. עיינו בפרק ד', פסוקים א'-ה'.

(1) מהי הסתירה בין פסוק ב' לבין פסוק ה'?

(2) רד"ק (לפסוק ה'): "כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו" – עד אותו זמן ילכו איש בשם אלהיו כי

לא ישובו לדרך הטובה עד ששייבם המלך המשיח לדרך הטובה אחר מלחמת גוג ומגוג.

ישבו את הסתירה שבין פסוק ב' לפסוק ה' על פי פירושו של רד"ק.

(10 נקודות)

ג. עיינו בויקרא, פרק כ"ו, פסוקים ג'-ו' ובפרקנו, פסוקים ד'-ה'.

על פי רש"י, נבואת מיכה שבפסוק ד' היא רמז לדברי ה' שבספר ויקרא.

(1) צטטו מן הפסוקים בספר ויקרא ביטוי זה לנבואת מיכה.

(2) בדברי מיכה בפרק ד', פסוק ה' יש רמז להתקיימות התנאי שבדברי ה' בפסוקים מויקרא. צטטו

והסבירו את הרמז. (5 נקודות)

פרק רביעי – פרשנות רש"י ורמב"ן

8. אמונות ודעות בפירוש רש"י

א. על פי פירושים שלמדתם, הסבירו מה רש"י מלמד על כוח התפילה מן המילים המודגשות בכל אחד מן הפסוקים שלפניכם :

" כִּי לֹא הִמָּסִיר ה' אֱלֹקִים, עַל-הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת-הָאֱדֹמָה" (בראשית, פרק ב', פסוק ה')

" כִּי שָׁמַע אֱלֹקִים אֶל קוֹל הַנֶּעֱר" (בראשית, פרק כ"א, פסוק י"ז)

(10 נקודות)

ב. עיינו בבראשית פרק כ"ה, פסוק כ"א.

רש"י (פסוק כ"א): " ויעתר' - הרבה והפציר בתפלה. ויעתר לו' - נתפצרו נתפייסו ...
לנכח אשתו - זה עומד בזווית זו ומתפלל, וזו עומדת בזווית זו ומתפללת. ויעתר לו - לו ולא לה,
שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה :
(1) השורש ע.ת.ר מופיע פעמיים בפסוק. מהן שתי המשמעויות של שורש זה בפסוק?
(2) מאיזו מילה בפסוק לומד רש"י ש"אין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע"?
(10 נקודות)

ג. עיינו בשמות, פרק ד', פסוקים א'-ג'.

רש"י לשמות, פרק ד', פסוק ג': " ויהי לנחש' — רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל [...] ותפס
אומנותו של נחש".

(1) על פי רש"י, אילו דברים שאמר משה היו לשון הרע על ישראל? מהו הערך החינוכי הנלמד מפירוש זה?

(2) מהו המשותף לפירוש זה של רש"י ולפירושים הפותחים של רש"י לחומשי התורה (בנוגע ליחס לעם ישראל)?
(5 נקודות)

9. פרשנות רמב"ן

- א.** בפירושו לבראשית, פרק י"ב, פסוק ו', כתב רמב"ן :
- "ודע כי כל גזרת עירין (מלאכי ה') כאשר תצא מכוח גזרה (תכנית) אל פועל דמיון (מעשה שדומה לה), תהיה הגזרה מתקיימת על כל פנים".
- (1) הסבירו בלשונכם את דברי רמב"ן.
- (2) כתבו דוגמה אחת מן התנ"ך שמביא רמב"ן לעיקרון זה.
- (10 נקודות)
- ב.** רמב"ן מיישם את העיקרון "מעשה אבות סימן לבנים" גם בפרשנות שלו לחטאים שחטאו אבות. כתבו דוגמה אחת לכך.
- (10 נקודות)
- ג.** עיינו בבראשית פרק ל"ב, פסוקים ד'-ט'.
- רמב"ן לבראשית ל"ב, ט: " יוהיה המחנה הנשאר לפלטה' – ... וגם זה ירמוז שלא יגזרו עלינו בני עשו למחות את שמנו, אבל יעשו רעות עם קצתנו בקצת הארצות שלהם, מלך אחד מהם גוזר בארצו על ממוננו או על גופנו, ומלך אחר מרחם במקומו ומציל הפלטים.
- הסבירו מה הרמז לעתיד שמצא רמב"ן בהכנות שעשה יעקב אבינו לקראת המפגש עם עשיו.
- (5 נקודות)

בהצלחה!